

HEMBYGDSDLADET

Medlemstidning för Vikingstad Hembygdsförening Nr 3: 1997

Ordföranden har ordet:

Hembygdsvänner!

Detta hembygdsblad når Er strax före jul med en julhälsning från oss alla i styrelsen. Julen är en tid med många traditioner och seder. Men innan Ni börjar fira julen hoppas Vi att Ni tar er tid att läsa detta hembygdsblad.

Vi inleder med Arne Asplunder som avslutar sin berättelse om Rakereds kyrka.

Begravningssederna: Stämman finner sig föranlåten stadga att om druckna personer bära lik så att det missgås, vilket lär betyda, så att mindre önskvärda intermezzon, t ex att liket tappas, inträffar, så skall åtal väckas på prosttinget och prosten påläggas böter. Inget generellt förbud att använda druckna personer som likbärare utfärdades, stadgan avsåg blott druckna som buro sig illa åt vid bärningen, inträffade inget anstötligt voro de straffria. Det stadgades förbud att gräva grav under predikan. Man hade ingen anställd dödgrävare utan de anhöriga grävde själva, gärna på söndagsmorgonen sedan likföljet anlant till kyrkan.

Kyrkolagen stadgar även skyldighet att anmäla dödsfall i prästgården innan själarängning verkställdes. Kyrkoherden bör ha erhållit sin "likstol" (likstod) före begravningen.

Trolovning skulle ske i Pastors närvaro, eljes ogiltig. Vid denna tid var trolovningen ett verkligt rättsinstitut för kontrahenterna, lagligen föpliktande i ungefär samma grad som äktenskap. I förkommande fall måste trolovningen upplösas. Att erhålla skillnad i trolovning var närmast svårare än att få skilsmässa nu för tiden.

Vid kristendomsundervisningen läggs stor vikt: Varje söndag skall i kordörren uppläsas ett katekesstycke i hela församlingens närvaro. Fästfolk skulle förhöras i sakristian i sina kristendomsstycken innan lysning medgives.

§ 10 i Rakereds kyrkolag stadgar att skvallrare, signerare, öknamsgivare och svärjare skola ställas till förhör och om de befinnas brotliga skola de fällas med böter. Det finns exempel på från flera håll i Östergötland att särskilt kvinnor ställt inför domkapitlet för att de givit öknamn.

Misstänksamhet mot främlingar: Den som en eller högst två nätter hyser farande folk, vilka utan pass sticka sig till församlingen, skall böta 3 riksdaler i silvermynt och därtill ha skam för omaket.

Klockarn var även kyrkvaktare: Det var han som skulle hålla kyrkan ren. Vidare skulle han gå med pungen alla annandagar och alla solenna böndagar, i alla bröllop och så ofta förnämt främmande kommer till kyrkan, så passade man på att pungslå förnämiteterna. Försummar

klockaren att gå med pungen skall han varje gång ge så mycket som en annan dag fallit i pungen då det var som mest. En ganska allvarlig sak för en fattig klockare som kanske hade 1 riksdaler om året i lön. Det var även klockaren som betroddes att varje söndag läsa katekestycket i kordörren.

Kyrkvärdarna äga att handhava vininköpet, en verklig förtroendesak eftersom vinförfälskning vid denna tid var regel. Vidare skulle de taga i akt kyrkans inkomst och utgift och övervaka att alla gåvor till kyrkan inbetalades till kyrkokassan. Kyrkvärdarna ägde icke rätt att utlämna lån av kyrkans penningar utan pastors vetskap.

Det jag nu har försökt berätta om livet i och omkring Rakereds kyrka grundar sig alltså på Dr Owe Hasslers forskning rörande Rakereds kyrkolag.

Här slutar mina kunskaper i detta ämne.

Av Rakereds kyrka återstår i dag, förutom de stenar som ingår i murarna på Vikingstad kyrka, endast kyrkklockorna vilkas ljud än i våra dagar når ut över östgötanejder, om än på nära två mils avstånd från varandra. kallande till gudstjänst och högtidlig samling i såväl glädje som sorg.

Gammal är kyrkan, Herrens hus
står medan mänskoverk falla.
Tinnar så höga blivit grus,
Än hennes klockor oss kalla.
Kalla på gammal och på ung
Kalla på själ som trött och tung
Längtar till evig vila

Arne Asplunder

Ur föreningens arkiv:

Under denna rubrik kommer vi att publicera lite material som producerats av våra medlemmar under tidigare år.

Vi börjar med en berättelse om fiskhandlare i Vikingstad.

Fiskhandlare och fiskaffärer.

Det var ganska vanligt förr att företagsamma personer skickade efter fisk, vilken de åkte omkring och saluförde. Den mest bekanta var Nils Knut Söderberg född 12 Januari 1863, död den 28 februari 1930. Han var känd under namnet Ögnelo. På mödernet var han släkt med den adliga släkten Ögnelod.

Han började med fiskaffärer år 1906 och höll på till 1928 då hans krafter började svika. Hans affärsområde var Vikingstad, Rappestad och Sjögestad. Han kunde någon gång utsträcka färden till Östra Tollstad.

Han hade ingen fast bostad utan höll till i brygghuset vid Bankebergs Mellangård. Även i ställverket vid stationen kunde han få övernatta där han eldade i kaminen när det var kallt vintertid.

Han hade en dragkärra och på vintern en kälke med fisklådor vars innehåll han gick omkring och sålde. Han köpte mestadels sin fisk från Norrköping, men även från Göteborg. Han var känd för att ha prima vara. Skulle han nån gång få dålig fisk så ringde han till leverantören och påtalade det och han skrädde inte på orden. Tyvärr brann hans dragkärra upp då järnvägens godsmagasin år 1968 eldhärjades. Den hade varit något för hembygdsföreningen att bevara.

Det var även en stationskarl med namnet Vigert som slutat på stationen och blev fiskhandlare. Han bodde i östra flygeln på Gäst-givargården hos Karl Nilsson. Han började 1905 och höll på till 1920. Ofta anlidade han Mellangårdens skjutsstation med Oskar Åstrand som kusk. Även en man som kallades Svenske Pelle skjutsade honom.

År 1917 till 1927 var det en man vid namn Olovsson som bodde i Nysäter på Nybble ägor som sålde fisk. Han hade egen häst.

Mellan år 1917 och 1927 fanns det en man som hette Hill och bodde i Lugnet, som sålde fisk.

Under de svåra tiderna åren 1925 till 1933 var det ofta några arbetslösa som skickade efter en låda strömming och sålde för att tjäna några kronor.

År 1959 byggde Sjoerd Nepréus sig en villa på Västerleden 20 och i källaren inredde han en fiskaffär. Han tillhandahöll även specerier. Den upphörde år 1970.

I dag kan man någon dag i vecka köpa färsk fisk i Vikingahallen samt någon dag i veckan kommer en bil med färsk fisk från Göteborg och håller till utanför Bjarnes snabbköp. Man kan även köpa djupfryst och paketerad fisk i Vikingahallen och i Bjarnes livs alla dagar i veckan.

Detta skrevs 1985 av Östen Allert och Karl Fransson.

(Anm. Bjarnes livs är nuvarande VIVO)

Hembygdsföreningens styrelse ber att få tacka alla som på ett eller annat sätt har hjälpt till i föreningens arbete.

Utan Er insats skulle föreningen inte fungera.

Sist men inte minst vill Vi tillönska Er alla

God Jul och Gott Nytt År!